

עמו אנכי בצרה

Standing with Israel During this Difficult Time

ר"ח מרחשון תשע"ו

YESHIVA UNIVERSITY
TORAH MITZION
KOLLEL OF CHICAGO

תורת

נצרים

משה

נא

מדעת. או יאמר אומר אליהם מעלת השמלות כי השם יקרא אדם כי
 מדבריו יבזה אל השם לכן משא דבר ה' הלאה שהוא כל כבוד כ' לומר אם
 קתגורא טוב לך ויקו משיחא ולא תחמוני' כי אם שתמות מחלה וזכו נא
 בצור והטמן בעפר בקבר מניי פחד ה' ביומי היום שנה לערוך ולהשפיל
 בלתי אשר בלתי הבה כי אז עלט הפוך תראה עליוני' למטה ותתנוסס
 למעלה לו אשר לו עיני בזהות אדם גבה עיניו יהיה שפל ואשר הוא שח
 יהיה רוס אשמים ולא תאמר ח"כ מעט ישארו אז כי מו ומי השם ושפל כי
 הלא אין הוא יתברך כמלך שרצך עם רב כי הלא וכעבד ה' לבדו גם שוכיה
 לבדו ביום שבוה והוא כי המעבשה ארנו ממוג אדם או איש כי אם נכבד אנט
 גרורע מכל קהרי בן אדם כבודע והוא מאחר התנה ר' לויטס אומר מאד
 מאד היו שפל רוח שקקות ארע רעה כי רחוי לשים לב אל כפל מלת מאד
 וגם אל אומר תקות שה'ל' שפוך ארעו רמה וכוונא נזה הלשון אך לשון
 תקיות ויהי על מה שרשם מקות ומאז לו ומי יקוה יהיה רמה ויוד אומר
 ארעו ולא אדם ולא ארע. אך הנה מוסר חכמים הוא לנחיר בנחוב אומר
 בחדת השמלות מאד מאד היו שפל רוח כי הכט אל סוכך שקקות ארעו רמה
 ותרעה שכל שמי מאד אלה לא תנוע אל המילוט והוא כי הגבה אנט יקרא
 ולא איש או אדם ולא יבצר ממנו רמה ותולעה וידוע כי אין התם מולא מנוח
 עד ותפגע שרו ארעו הוא עמיד להיות רמה מארוב ומקוה מתי יעשה
 רמה כדי למחד עטלו ואין לך פתוחה גדול מזה שולת העשית רמה ותארה
 לה וכוו שקקות כ'. או יאמר אדם כלבני כ' במה שידענו כי כל איש ששכיל
 היה מעלתו או שפלותו תורב למעלה גם שודע בחיים מיתרו אלה שרוב אדם
 הפוך עיניו כמו שמרר בנחרא דר' מלני דחלש דעתיה ויהראו לו בעליו
 שולס העליון ואחר לו ארעו מה ראות אחר שולס הפוך רחויי התחונים
 למעלה ועליונים למטה. אחר לו ונט אך ראינו אחר כן גם שם למעלה
 הנה כי בזהות בושראל ארעו וקלסו בלתי כשרים הנה יהי שם
 קלסו למעלה וקלסו למטה אך בזהות כלם לדיקים כלם יהיו למעלה ונא
 אל הענין ותחבר בזה מה שלא התחילה הפרשה בראשית או וידבר והוא כי
 הנה התקיים או בושראל ביום שלוק מרע"ה היו כלם לדיקים כי כלו מתי
 ארעו ואשר חטאו בעשים גם הם ונשחרו יהוה' קטנים ממלרים ענולי הארץ
 כלם קדושים ואליהם אחר ארעו נכבוס היום כלם לפני ה' כלומר כלם
 כשרים ויבטחו למעלה לפניו יתברך שהוא בשולס העליון התקייחם לפניו כי
 כלם התקייחו והנה אין ספק ששם שה'ל' שפוך ארעו שולס עליונים לא יהי שם
 החיות אלו למעלה מחלו וזולת שלשעמיים אשר היו מה במעלה גם שם מעלתם
 למעלה ממעלת האחר ולפעמים בשה אחר הנה בראשית הם נשירי החיות
 בעלי שררה אשר השררה נועמת יתרון לדיקות כי אם שכאשר לא ראשית הם
 כן אל ראשית מעלה כי כל אדם במעלתם מה מדרגתם למעלה לפני ה'
 וזכו אדם נכבוס בהתולטות מעלה לפני ה' בעולם העליון כאשר ארעו בעולם
 הזה ראשית כ' כל מדרגה כאשר היא אליהם ועל דרך זה כל איש ישראל
 במעלתם כל איש מה הוא שם. או עמור הכתוב ארעו נכבוס היום בהתולטות
 ומעלה למעלה בעולם העליון החייתים לפני ה' אך עם היותכם כלם עליונים
 ארעו מדרגה למעלה ממדרגה כי הלא אל כללות השכבוס אנו ואומר ראשיתם
 כלומר ראשית הם להיות ראשיתם ואח"כ מדבר עם הראשית ואומר להם
 חמוצר לזר שאלו' הומוני' היה ראוי לזר וזר היה ראוי לחמוצר ואח"כ
 מדבר עם רשעי החיות וכלית שכבוס ואומר להם וקניסו ושפירסו כי הם
 ראשית להיות דייגים ושפירסו באופן שדרך כלל כלם במעלה ארעו וזר
 כח במדרגתם מה כן גם שם בערך השאר ויפרש דמיונים ואמר כל איש
 ישראל כלומר כל הכתוב הם איש ישראל כלומר כי כל ישראל גוי אחד
 הוא כי כל השמות הם שמרשם היותם אחד וכאשר איש אחד כלול הארבעים
 רבים וכללות כלם איש א' עם איש א' עמם ארעו מדרגת הראשית אל הרב
 והפוקם בכל יקר האכרים אך לז הנה שבהם הוא כי אין גם אחר שאינו
 מאיכות מון הארטי כן כל איש ישראל הכר השה שבהם כי יחד כלם קדושים
 הם אל לא וטמו במדרגה בפתוח יתרו זה במדרגת מוח וזה במדרגת יד וזה
 במדרגת רגל אך לזחוד העשני כלם כאיש אחד מפתח שורשם וזהו כל איש
 ישראל כלומר כל שהוא בכללות הם איש ישראל והוא מאחר הכתוב כל ישראל
 כאיש אחד הכרים וז"ל כל בשל"ם ובמכ"ל שאינו נמשך אחר תיבה שחתיבה
 כמו בשתי קתו"ץ ובקת"ף והוא כאלו אחר הכל איש אחד זה שם כאיש
 אחד כי המרשם אחד המה. עוד יתכן על מי דרך זה באומר כל איש ישראל
 שירש כי ענין היות כלם לדיקים והוא כי ישראל נקרא גוי אחד ושם אחד
 כמה דלת אחר שבעים נפש שהוא היותם מורשם הקדושה שהיא אחדות שלמה
 ועל כן לא ישראל ערבים זה לזה וישנו כן כל איש ואיש משראל כבדו אלה
 מניק שלם וכל הכללות בגוף קתו"ץ מארשים רבים ונשמות בנפש א' המהיה את
 כלם יחד והנה כבדו קלת ישראל לדיקי' ומכלאו בעמנו רשעו' בעל האחדות כי
 הלא אם עיקר אינן שיש לו ענינים רבים עם שראש העליון המענינס וכבר
 זה מזה הלא ונחשו כל הענינים אחד מפתח חצר שרשי כל הענינים בעיקר
 זה מזה הלא ונחשו אט אחיה ענין מהם יקונו ממקום חבורו לאינן הלא ויבטל אחדות
 מול' למה דיק דומה בעולם הזה לאינן שהוא נטוע במקום טהרה וטמו נטוע
 למקום טומאה והוא עין נר מטעני אך כאשר יתעל איש אל משם תפרד נפש

כי טומאת העין תפריד כמה דלת אחר שנותקים סיו מדיילים כ' וא"כ נכבדל
 נפש הרשע ממקום דביקות נשנית שלדיקים תפרדס היתולתה ולא יקרלו
 עם אחד כאשר בכיות ללם לדיקים כי הם כלם באכרים נפשם אחד זה יאמר
 מה הנה ללם יחד כלם התיולטות ומעלה כי ארעו נכבוס ונשם שאלתם
 כולכם בהתיולטות מעלה הוא ללם מלך היותכם מתארים לאיש אחד שהוא
 אחדות עלום כי עמה כולכם תקררו איש ישראל כלול כולכם איש אחד ארעו
 באכרים נפשם ארעו כוללם שהוא מלך הכשרון והוא מעלה אין למעלה
 ממנה כי על כן ארעו שנותקת לרעך כמון כלולה כל התורה והוא דבר
 רח"ל על כחוד מאד כח"ל על פסוק חבור עכבוס אפרים כ' ועל כן הקטירו
 רח"ל על פקלת היוםם הברואים שהבי' באהבת שלום בין איש ובין רעהו
 לשקוילם תפלתם שאלו הכשרון חומר מו כמון ישראל עם במלכתי השרת שאין
 בהם קתה' ונאכה כ' והוא עוד גדול כי בהתאחד הנשמות מה כן ותאחדו
 שורשיהן למעלה והנה נכשפות בני ישראל יש אשר הוא מחיותם חסד ויש שהיא
 מחיותה דין ויש מחיותה רחמים משין בחיותם כשכיל משורתי הכוכר והכני מדוע'
 יתאחדו שורשיהן יהיה ייחוד בכל נשיות עליונים שהוא תכלית כל עסק תורה
 ומלכות וזה האשכז שהכבדו דבר באומר ומתי תולטו למשוכתי ואל על יקראוהו
 כ' לומר כי הנה צונו יתברך ובין בני ישראל הפרש דבר והוא כי יתברך
 חן וחסד נקחלו לשבו והוא יעורנו כי נא ליטבר ישראל כסוינין ארעו והנחנו מסתוריס
 ומכספוס ואומרים שהיבנו ה' אל"ך שתחול ארעו ואח"כ ונשוכס כמשרש
 מקומנו וכן באומר השיבנו ואשוב כי ארעו ה' אל"ך ומחילי קתו"ץ בזה תמיד
 אחר וכן יתברך הנה כזה עמי תולטוים כשכיל משורתי הכוכר והכני מדוע'
 שאם אל על יקראוהו שפלתה יחד שהוא באחדות אחד לא ירמו' העל הכוכר
 מעליהם כי על בזויל ירחף שיהיה עמם לעשות רצונם כי הנה כביותי וכן
 ומחשכ כלמטער ואומר אך ארעו ואשוכך אפרים כד"ל ולא נתן סיחון וכן
 ארעו ישראל ביד הארעוים אך חמך באדמה להפכה ולא חלו כה' וזי
 אשוכך כלצו"ף ואם אז ארעו כלם יחד אלי לבקש רחמים באחדות אז מיד נכמרו
 נשיו' וארמח' ואכבול כל בגויה שהייתי חושב לעשות כי אומר לא אשכה
 חרוץ אמי לא אשוכ לשמת כ' כי איני באדם שלא יקבל טעונה כי אל אנכי ולא
 איש ועוד שעי' האחדות כלל ונשם בקרבך קדוה כי הוא יתברך שורה על נפש
 בעל אחדות בקרבו וזה איני חסן שיהיו היכל ה' הנה שהאשכ' עלום יהיו החקשם
 והיכל ולא העיר והיבית וזה אומר ולא אכדו כבשר כי אין השאלת שכינתו בעיר
 כי אם כלשום לדיקים בקרסם בחיותם וזי הלכ ויכשרון. או יאמר ארעו
 נכבוס כ' לעברך כ' לומר גם שאין לשלון ביום המות והכבתי היום את
 זכתי לפני יהיה רחוי אלהכי לי אליכם כענין וילך משה ויבדע שהיט מטעם
 כי אל לשמרו כי מה שאתם נכבוס בחיותם שהוא יום סולתו לא לפני אתם
 כי אם לפני ה' כ' כי הדבר הוא על מה שבינו יתברך וביניכם שהוא לעברך
 כביות כ' מה שאין כן בערשם שאחר זו שאחר שם וילך משה ויבדע כ' כי
 שם כיון זה בעירוש באומר את הדברים האלה לומר מה שעתה וילך משה
 אך אם כלשום לדיקים בקרסם בחיותם עמי היות זה חה ביום א' הוא
 כי שם היה לעברך כביות כ' וזה מה שילך משה בעלמו הוא כביות העמון
 לזכר את הדברים האלה שסם דברים שכינו לנישם שהוא חומר כן ק"כ ענה
 אנכי היום כ' כאשר יבא בוארו שם כפ"ד. או יאמר דרך אחרת ומשכתי
 נכי המקראות כלם והוא בשום לב אל טעם הכרית היותם כביותם ומשכתי
 נחורב ואין שטעם חל על שטעם והנה דחקו רח"ל שהוא על שטעם וטעמו
 במדבר ויתכן שזה כל כוונת הכביות שאמר הלא אחרתי בעסוק הקדוס
 ומתרתם את לזרי כביות היות כ' שהוא זה שפל שטעם כביות כ' אחר
 אל תחשבו שהייתם טעורים עד כה כי אם הן אחת כי אתם נכבוס היום לפני
 אל שוכר הוא אליהם וארעו נכבוס לפניו לו לשם ואל תאמרו ש"כ מה ארעו
 אל שטעם זו והלא אין שטעם חלה על שטעם הלא היא כי בירת שאכבדו
 היא אל הכללות לשון רבים כד"ל ושמתם את צרתי ויתקנו לי פטולה ואומר
 הנה דם הכרית אשר כרת ה' עמכם וז"ל אתם נכבוס לשם כלכם דרך כלל
 לפני ה' אליהם ראשיתם כ' לשון רבים כל איש ישראל דרך כלל טעם כ' ארעו
 אך עתה הוא לעברך לשון יחיד את כל אחד ואחד כביות ויוד היספת אחר
 והוא ונאלחו מה שאין כן בחורב שלא היה שם אלה רק שטעם נלכד ואומר
 וגרד כ' יהיה כי יש שני מיני גרים א' גרי הדיקן ב' האספסוף ע"ד וחוטני
 עלום כ' עבדו בערמה גם בימי משה כמ"ש ו"ל והנה הכרי לדיקן כ' הענין
 קולטם בחרו וזוהי לו זה אומר וגרד אשר בקרב מתק שם את לחמי'
 בקרב הענין מה שאין כן מחשב כי והסכר רב סביו מולע לו ועל כן לא אחר
 נרכס לומר הגרים המתחמסים אל כללות ואחדות ישראל גוי אחד שם בעלי
 כפך לשון יחיד שהוא על גרי הדיקן ואומר אל הענין אחר לעברך את כל
 יחיד וגם ונאלחו אשר זו מחדש כרת ה' עמך היום חה שלא יהי ללם כביות
 ויו זה ואל תתמה לומר כי במה נחשב יחיד להשטי כ"כ כי הלא רצונו ית'
 למשן היוםם ארעו עם היותך יחיד לו לשם כאלו עם שלם הוא כל יחיד מסם
 ולא עוד כי אם שלטו כמלך שאין כבודו מלך על מתי מעט ותכ"ס על
 איש אחד אך הוא ית' מנכה אלהותו על איש אחד וז"ל והוא יהי לך לאלקים
 ואל תתמה כי הלא הוא כאשר דבר לך והוא במה שרבר לך עיני כביותם
 ואשפת קולו שהוא אנכי ולא יהי לך מתי הבער' הלא לא אחר אנכי כי
 אלהיכם כי אם אלהיכם לשון יחיד והוא מול' שבי' היוםם סמיים משה על עון
 הגבל כלום אנכי ה' אליהם אחרת אלהיך אחרת והיו מתי שמרתי מלומיך
 וכן אל תתמה שזכו כאשר נשפט לאצותיך כי פגנון השטעם כ' להיות לך

ספר חסידים

תשנא. אב חלה שים אדם אל יתלה חילי זו שמחמת שום מאכל או שום משקה
 בא חליו ולא ה' פעל כל זאת ואפי' חבלוהו בני אדם רעים אלא יאמר
 צונותיו גרמו לו [א] שהרי כתיב (זכרי' ח' י') ואשלח את כל האדם איש ברעהו
 וכתוב (עמוס ג' ו) אם תהיה רעה בעיר יהי לא עשה אלא ודאי עשה. ואומר
 (בראשית מ"ב כ"ח) מה זאת עשה אלהים לנו :

תשנב. אג יהא אדם מנקש צרכיו תחלה צריך שיבקש כל חפצי שמים תחלה
 שהרי תקנו תחלה אתה חונן ואח"כ השיבני אבינו ואח"כ בלח לנו
 ואח"כ צרכיו [א] :

תשנג. יט מהפלל על אחרים ונענה ועל עצמו אינו נענה הרי אמרו [א] כל
 המתפלל על אחרים גם חפצו יהא נעשה כאברהם שהתפלל בעד
 אבימלך ובטיף לי ותיר שרה (בראשית כ"א ב') וכתוב (איוב מ"ב י') וה' שב
 את שבות איוב ברהפלי בעד רעהו ואיך נאמר יש מהפלל על אחרים ונענה
 ועל עצמו אינו נענה אלא כך מצינו על ר' חייא שלא לקה פשתן בארץ ישראל
 משעלה ר' חייא [ב] ונדפך עפשתנו לקה ולא לקה פשתן של אחרים והתפלל
 על אחרים והפלתו נשמעת ועל עצמו התפלל ולא הועיל שמא שים אין חבוש
 בתיר עצמו [ג] שנאמר (ישעי' ס"ג ט') בכל צרתם לו צר והוצרך מלאך פניו להושיעם
 [ד]. אם כן והלא לאברהם ולאיוב הועיל מה שהתפללו על אחרים שאני החם
 שהיו כשונאים שהיו ראיים לשמיה על מפלתם כאברהם על אבימלך והתפלל אעפ"כ
 עליו. וכאיוב כתיב (איוב ט"ז ר') לו יש נפשכם תהת נפשי ועם כל זאת התפלל
 עליהם זו הוא מדת חסידות יתירה. אבל מפני שישראל ערבים זה לזה [ה] לנך
 כשצער בא על אהר חייבים כולם להצטער ולהתפלל שנאמר (חללים ל"ה י"ג)
 ואני בחלותם לבישי שק וכתוב (שם) ותפלתו על חיקי חשוב. ואם לא היה מתפלל
 היה חוטא [ו] שנאמר (ש"א י"ב כ"ג) גם אנכי חלילה לי מחטוא לה' מחרול להתפלל
 בעדכם ודוקא כשי שים אליו שהרי סמוך לו (שם) והוריתי אתכם בדרך הטובה
 והישרה וכתוב (שם שם כ"ד) אך יראו את ה' ועבדתם אותו (כתמים) באמת שהרי
 הנביא צריך לומר בהפלתו רבשיע כבר שמעו לי מה שהוריתו אותם לעשית
 רצונך גם אתה עשה חפצי כמו שנאמר (דברים כ"ו י"ד) עשיתי ככל אשר צויתני
 השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך ונ' עשיתי את שלי ואתה עשה את
 שלך [ז] :

פירוש אזוראי

סימן תשנג. כך מצינו על ר' חייא ב"א לקה סבתו כל"י וכו' בני אמרו בחולין דף ס"ו ט"א :

מקור דבר

תשנא. [א] עייף איכה רבתי פ"א ל"ב י"ול על מנן ת"ל על רוב פשעיו:
תשנב. [א] עייף ברכות ל"א ע"א:
תשנג. [א] ב"ק ל"ב ע"א: [ב] חולין פ"ז ע"א. [ג] ברכות ה' ע"ב [ד] ע"ן
 מהרש"א תענית ט"ז ע"א ד"ה עמו אנכי בלדה. [ה] שנוטות
 ל"ט ע"א. [ו] ברכות י"ב ע"ב מושמי דרב ויעוין במגילה כ"ו שקפד רב מ"ט לא
 אמר וכן למר. [ז] ספרי דברים כ"ו סס :

מסורת המדרש
 ויצא אל אחיו תנחומא
 כאן ט' ר' אלעזר אומר
 ויקיר לו ב' ראה להלן
 ית' ט' יליש כאן קסג.

**וַיֵּצֵא אֶל אָחָיו שְׁתֵּי יְצִיאֹת יֵצֵא אוֹתוֹ צְדִיק וְכִתְבָן
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא זֶה אַחַד זֶה וַיֵּצֵא בַּיּוֹם הַשְּׁנִי הָרִי
 שְׁתֵּיִם.**

**וַיֵּרָא בְּסִבְלֹתָם מִהוּ וַיֵּרָא שְׁהִיהָ רוּאָה בְּסִבְלֹתָם
 וּבֹכָה וְאוֹמֵר חָבַל לִי עֲלֵיכֶם מִי יִתֵּן מוֹתִי עֲלֵיכֶם שְׁאִין
 לָךְ מְלֹאכָה קֶשֶׁה מִמְּלֹאכֶת הַטֵּיט וְהִיהָ נוֹתֵן כְּתִפּוֹ וּמַסִּיעַ
 לְכָל אַחַד וְאַחַד מֵהֶן רַבִּי אֶלְעָזָר בְּנֵוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹסִי הַגְּלִילִי
 אוֹמֵר רְאָה מְשׁוּי גְדוֹל עַל קֶטֶן וּמְשׁוּי קֶטֶן עַל גְּדוֹל
 וּמְשׁוּי אִישׁ עַל אִשָּׁה וּמְשׁוּי אִשָּׁה עַל אִישׁ וּמְשׁוּי זָקֵן עַל
 בָּחוּר וּמְשׁוּי בָּחוּר עַל זָקֵן וְהִיהָ מְנִיחַ דְּרָגוֹן שְׁלוֹ וְהוֹלֵךְ**

ל גומלי
 א' נקבע
 ז פרעה

עשרים
 בפעים.

זמר לך

"ויצא אל אחיו" — לא אמר הכתוב כאן "ויגדל משה, וירא בסבלות אחיו" וכן להלן (פסוק א), לא אמר "ויהי ביום השני וירא שני אנשים וגו'". אלא הקדים לומר "ויצא משה", ולאזוה צורך הוזכר זאת! אלא ללמד בא כי — שתי יציאות יצא אותו צדיק — מבית מלכותו של פרעה, לראות בסבלות אחיו אף שמרוב חביבותו לא היה יוצא משם לשום צורך, כנודע למעלה (כאן, כו). וכתבן הקב"ה זו אחר זו, שכן מיד אומר שוב הכתוב בפרשה (בפסוק יג): "ויצא ביום השני", הרי שתיים, ולומר לך שגם זו היתה יציאה רק אל אחיו המעונים, והגם שביציאה הראשונה כבר הכניס עצמו לסכנה במעשיו למען אחיו. מכל מקום יצא עוד יציאה, ופעל עוד למענם, עד שנתפס והוצרך לברוח מיד ביום השני מכל גדולתו.

מו לעולם,
 — מכאן
 שמות היו
 שונים (ועי'
 א' — לא
 ו שמה ככל
 תוב ב'תניה
 סנה ובסיני
 ופרשים).

"וירא בסבלותם", לא אמר הכתוב "את סבלותם". כנודע שימושו "ראה" בכתבי הקודש. אלא אמר "בסבלותם", (ניפית), אם כן — מהו — משמעו של — "וירא" — זה, שאתה אומר "וירא בסבלותם", שהיה רואה — מתבונן ומבין ומרגיש — בסבלותם, ובוכה ואומר: "חבל לי עליכם" (הערה ולהלן כ. ז. ועוד), "מי יתן מותי עליכם" (ועי' רד"ס), שאין לך מלאכה קשה ממלאכת — גיבול ומשא ויציקת — הטיט — שהיו ישראל עוסקים בה, "בחומר ובלבנים", כאמור בפרשה (ועי' לעיל כאן, יא.). והיה נותן כתיפיו ומסייע (ועי' רד"ס), לכל אחד ואחד מהן, וזהו: "וירא בסבלותם", ראה עצמו נושא בעול סבלותם וצערם (ראה בריו"ו כאן). ועוד — רבי אלעזר בנו של רבי יוסי הגלילי אומר: "וירא בסבלותם" — "מה ראה" (ויקיר לו, ב' עיי"ש) — בסבלותם, ראה — והעריך את כושר כוחם לעומת כובד זקושי סבל משאם שהיתה הסבלות קשה ואינה תואמת להם לפי כושר כוח סבלם, שהרי המצרים העמיסו עליהם (כדלעיל כאן, יא עיי"ש) — משוי גדול על — איש — קטן, ומשוי קטן על — איש — גדול, כדי שיצטרך לעמוד ולהעביר את משאו בהליכות רבות (עיי' ועי' הערות). ומשוי — טורח מלאכת — איש, על אשה, ומשוי — טורח מלאכת — אשה, על איש, כדי ליגע הגוף במלאכה וטורח שאינו למוד בו, ומשוי — טורח מלאכת — זקן, על בחור, ומשוי — טורח מלאכת — בחור, על זקן, כדי ליגע הגוף בטורח שאינו יכול לו, והיה מניח — משה — דרגון — ליווי משמר מלכות — שלו, שהיה מלווה

פרש באיזו
 ין, כאמור
 מורה כאן,
 וכן אתה
 ארים: בן
 ית, שגדל
 לו).

שמו ואמר
 וי כאן, ט),
 דול מופלג
 ת" (בכורות
 בר הודיענו
 שגם בימי
 c.

וַיְגַדֵּל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא אֶל־אָחִיו נִרְאָה בַּסִּבְלָתָם וַיֵּרָא אִישׁ מִצְרַיִם מִכָּה אִישׁ־
יֵב עֵבְרִי מֵאָחִיו: וַיִּפֶן כֹּה וְכֹה נִרְאָה כִּי אֵין אִישׁ בְּךָ אֶת־הַמִּצְרַיִם וַיִּטְמְנֵהוּ
י בַּחֹל: וַיֵּצֵא בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי וְהִנֵּה שְׁנֵי־אָנָשִׁים עֹבְרִים נֹצִים וַיֹּאמֶר לְרָשָׁע לָמָּה
 וּמָמָה נָתַתְּ מִצְרָאָה וְטַמְרִיהָ בְּמֵלֶא: יג. וַיִּפֶק בְּיוֹמָא תַנּוּנָא. וְהָא. תַרְוַן גּוֹרְרִין וַהֲוֹדְאִין נַצְוֹ. בְּאַמְרֵי לַחֲזִיקָא. לָמָּא

רס"ג (יב) כה וכה, ימין ושמאל ויך את המצרי, ויך את המצרי ומת¹¹. (יג) ויאמר לרשע, לרשע מהם.

14 כלומר שלא נחטין משה להרוג את המצרי אלא רק להלקוחו, ולא כוונה בה חתת דרו וכתב רבנו במירושו לבישלי יז, יט כי המצא פעמים יצא ממנו מה שאין רוצה. כמו שרצה משה וכו' להכות את ראיש המצרי על שהכה את היותו, והכהו ומת. שכן נאמר דך את המצרי

רשב"ם (יא) מכה, שמה הכהו ולא הרגו.

רמב"ן (יא-יב) ויגדל משה ויצא אל אחיו. שגדל והיה לאיש כי מתחלה אמר ויגדל הילד (פסוק ז). שגדל עד שלא היה צריך לגמלה אותו⁵⁹, ואז הביאתהו לבת פריעה ויהי לה לכן כי לפני מלכים יחציבם⁶⁰, ואחרי כן גדל ויהיה לאיש דעת. ושעם ויצא אל אחיו, כי הגידו לו אשר הוא יהודי והיה חפץ לראותם בעבור שהם אחיו והנה נסתכל בסבלותם ועמלם ולא יכול לסבול ולכן הרג המצרי המכה הנלחץ⁶¹.

59 כנפך מוקף טפה שצריך לזקק ונמלה אחר. וכמו בלפנינו. 60 משלו כב. כט. וכן בתנחומא בפרק ויאמר. דו. מה כתוב ויגדל הילד, ויגדל משה שני פעמים. למעלה בקומה. למטה בגדולה. מה היה גדולה. ויצא אל אחיו. 61 את העברי הנלחץ

חזקוני (יב) ויך את המצרי, ויצא בו חטא משפט מות לבן נח שדיה מאנס את אשתו של זה. דכתיב: ודבק באשתו (בראשית כ כד). ולא באשת חבריו⁶². ולא היה צריך התראה כדנפקא לן⁶³ מהן מת על האשה (בראשית כ ג) ונו'. ויטמנהו בחול, שהיה שם לצורך הבניין.

61 (מהדרין ח א). 62 (בבא נב ה)

ספורנו (יא) וירא בסבלותם, נתן לבו לראות בעונו אחיו. וירא איש מצרי מכה איש עברי מאחיו, ומצד האחות התעורר להנקם. (יג) ויאמר לרשע, מפני היות כל אחד מהם אחיו לא התעורר להנקם. אבל הוכיח במישור.

ראב"ע (יג) שלשה⁶⁴. גם בספר דניאל⁶⁵ פרשתו. כי יהואחז איננו יהודתן ואף כי צדקיהו⁶⁶. כי לא יתכן שימות בשני מקומות⁶⁷. רק דרך הדרש שמענה. ואתה דע לך הסוד⁶⁸. ובדרש⁶⁹ אשר לקח מרד שהוא כלב בן יפונה שמרד בעצת המרגלים, גם זה הימה, אם איננו על דרך סוד. שהכתוב אומר שזה מרד הוא מבני בניו של כלב⁷⁰. ועוד יקרא כלב בשם גנאי⁷¹. כי המרגלים הם היו המזרזרים שלא דברו אמת. ומי שהלך על דרך הישרה לא יקרא מזרזר. ואילו

64 בשפת בתורה הוא כותב: ואמר בעל סוד עולם ופרק לז כי מרד הוא דרוש הוא אהתשפת. כי כל איש דעת יבין שני מלכים היו. נמצא בעל סוד על מה פסוק. והוא הלך מרס. והתבטא אמר כן בעבור כי דרוש מרד היה ומלכותו הייתה לבדה כאשר פירשתי בספרי ודניאל ג. ט. א. יא. כז. 65 דניאל א. א. 36 דהיי"א ג. טו. ויבני אישיו הכבוד ויתן השני התיקום, השלישי צדקיהו. הרביעי שלום ואיר יתן הוא שלום הוא צדקיהו הוא יתן הוא יהואחז. לעולם התיקום קישיש. ומאי בביר. כבוד למלכות (הוריות יא. ב. טו. ח. ט). בשפת בתורה הוא אומר: כי יתכן כבוד במלכות ואמר כי הוא יהואחז. והצדיק לומי ככה בעבור שבשם גדול טיש בחשבון. ועוד הפשט שיתכן לא סוף. רק שלום תקטן הוא שגולף כמות ואשיתו. והוא יהואחז. 71 דן אן ליהוה את יהואחז עם צדקיהו. כי יהואחז מת כמצרים (מ"ב כג). לרן. ואילו צדקיהו מת

(יא) ויגדל משה, והלא כבר כתיב: ויגדל הילד (לעיל פסוק ז). רש"י אמר רבי יהודה ברכי אלעאי"ל הראשון לקומה והשני לגדולה, שמנהו פריעה על ביתו. וירא בסבלתם, נתן עיניו ולבו להיות מיצר עליהם⁵⁶. איש מצרי, נוגש היה, ממונה על שוטרי ישראל. והיה מעמידם מקרות הגבר למלאכתם⁵⁷. מכה איש עברי, מלקהו ורודהו. ובעלה⁵⁷ של שלומית בת דבורה⁵⁸ היה נתן כה עיניו. ובלילה העמידו והוציאו מביתו, והוא חזר ונכנס לבית ובה על אשתו. כסבורה שהוא בעלה, וחזר האיש לביתו והרגיש בדבר. וכשראה אותו מצרי שהרגיש בדבר, היה מכהו ורודהו כל היום. (יב) ויפן כה וכה, ראה מה עשה לו בבית ומה עשה לו בשרה⁵⁷. ולפי פשוטו כמשמעו⁵⁹. וירא כי אין איש, עמיד לצאת ממנו שיתגיייר⁶⁰.

(יג) שני אנשים עברים, דתן ואבירם⁶¹, הם שהותירו מן המן. נצים, מריבים. למה תכה, אע"פ שלא הכהו נקרא דשע בהרמת יד⁶². רעך, רשע כמותך⁶³.

55 תנ"כ וירא יג. ושם ר' יהודה סתם י"ג ברש"י: כרי אלעזר. 56 כע"ז בשמ"ר א. כו. 57 (תנחומא ט) 58 וזכר בויקרא כד. י"א. 59 אירחא רמילחא נקט שרדך לפנות מה וכה לראות כי אין איש נגור אריות. 60 שמרר א. כט. 61 דברים כד. ב. תנחומא י. 62 מהדרין ח. כ. 63 (תנחומא ין)

(יא) ויצא אל אחיו, המצרים⁶⁴, כי בארמון המלך היה⁶⁵, וטעם מאחיו, אחר הזכיר עבריו⁶⁶ ממשפחתו⁶⁷, כמו אנשים אחים (ברא' ג ח)⁶⁸.

(יג) נצים, שם התאר מבנין נפעל, והשלם נצים⁶⁹, כמו נראים. לרשע, העושה חמס.

58 כנראה ע"ל: העברים. 59 ולכן אמר ויצא. 60 לאחר שהזכיר איש עברי בא לז"א נספך: באחיו. 61 פירוש מאחיו כאן הוא ממשפחתו. לפיכך קדם לו איש עברי. 62 לא אחים ממש אלא קרובים. 63 הירש בער"ק הוא במקום הניין החסרה

ראב"ע (יג) היה כן⁷², יקרא גם הנביא פושע, כי הוא פושע בע"ז. וסוף דבר, אמרו הגאונים על הדרש אין מקשין בו ולא ממנו⁷³. (יב) והאומרים⁷⁴ כי ויך את המצרי, שהזכיר עליו השם המפורש, איננו נכון כאשר אפרש. רק הכהו באבן או בחנית.

(יג) נצים, דגשות הצד"י להתבלע גרין כי יצרו אנשים (כא כב)⁷⁵. ושניהם מבנין נפעל. לרשע, מהם העושה חמס לחבור.

ככ"ל (ד"מה נב. יא). 72 לדרש יש איזה סוד שהביא את הדרשן לומר מה שאמר. ויש להבין אותו ולהבין בין הפשט לבין הדרש. 39 מגילה יג. א. 40 פירוש. שלא כלב בעצמו נשא את בתה כה פריעה, אלא בני בניו נשא את בני בניה. 41 מורה. שם הוזהרף לבניו בכמונה עליו. 42 שמואל ברע נקרא מרד במרוב הרגלו. 43 בעל אהל יוסף: והגאונים הוא רבינו האי גאון ז"ל. אשר אמר בספר במסכת תגינה שלו כזה הלשון. דעו כי דברי אגדה לא כמשמעותם הם, אלא כל אחד ואחד דרוש מה שיצאה על לב בנין אפשרה. ולא דבריו תתון, פירוש אין סומכין עליהם. גם משאלות ותשובה שלו פירשו כמו זה. ואמר ר' אבהו א"ע כי אין להקשות עליו, ואין ללמוד ממנו אזור קושיא להשיב על דברי הפשט. וזה בעבור כי לא נזע על איתר דרך אמת הוא. 44 ראה רש"י לפסוק דה. 45 מן מהו.

ומה שאמרו חז"ל, שהטעם שאברהם אבינו לא התפלל על פחות מעשרה צדיקים הוא מפני שלמד זאת מנת, אף כי נח נתבע על זה, וכיצד למד ממנו? אולם לאמור, התביעה לא הייתה משום שאילו היה מתפלל היו נמנעים מי המבול, אלא על זה גופא שלא צעק והתפלל, ואילו אברהם אבינו, שהרבה גם הרבה להתפלל על אנשי סדום, עד שהוצרך להתנצל על רוב תפילותיו כאמור: "אל נא יחד לך ואדברה אן הפעם וגו'" (בראשית י"ז ל"ב). שוב לא הייתה מוטלת עליו חובת התפילה אלא אם היא התקבל, והוא ע"ז מה שאמרו חז"ל בביאור דברי הקב"ה למשה רבינו: "רב לך אל תוסף" (דברים ג' כ"ג) - שלא יאמרו הרב כמה קשה, והתלמיד כמה סרבן ומפצין" (רש"י שם בשם ספרו), שכיון שלא תועיל התפילה אין לו להתפלל יותר מדי, ומשלמד מנת שלא תועיל תפילתו, לא הוסיף להתפלל, ודי לו בתפילותיו הרבות שהתפלל עד אז.

תהלים

פסוקים ל"ד

צדיקים משכינין את יצרים

מאמר ח

גריגין בגמ' חולין (פ"א): "רמי בר דיוקלי מנפמדייתא איקלע לסורא במעלי יצרא דכפורי, אפוקיהו כולי עלמא לכתלינהו, שדינהו, [ולום תוציאו את הכהל מהבהמות והשליכוהו], אזל איהו נקטינהו אכליהו, איתיה לקמיה דרב הסדא, א"ל אמאי תעביד הכי [והרי במקומו המנוגד לאסור את הכהל באגילתו], א"ל מאתרא דרב יהודה אנא דאכל, א"ל ולית לך נותנים עליו תומרי המקום שהלך לשם, א"ל [והריצנים אכלתינהו, ובמה טוהתינהו] היכן היה לך שם עצים, רש"י: "א"ל בפרצני הוה, א"ל יאוש בעלים הוה, דקדוחו ברו חולפי, חזייה דלא הוי מנת תפילין, א"ל מ"ט לא מנחת תפילין, א"ל חולי מעיין הוא, ואמר רב יהודה חולי מעיין פטור מן התפילין, חזייה דלא הוי קא רמי חוטיין, [לא הטיל ציצית בטליתו, רש"י] א"ל מ"ט לית לך חוטיין, א"ל טלית שאולה היא, ואמר רב יהודה טלית שאולה כל ל' יום פטורה מן הציצית וכו'".

הבה נציר לעצמנו את אשר אירע לרמי בר דיוקלי, כפי שבא תיאורו בגמ'. הוא היה עני מדומה שאין לו במה להחיות את נפשו אף בערב יום הכפורים, חולה מעינים, הברגים שעליו אף הנה שאולים היו, ומאחר שמצוה לאכול בערב יום הכפורים הוכרח ליטול את הכחלים שהשליכו אנשי העיר, ולצאת מתוך לחחום העיר ולצלוחם על חריצים שמצא, והיא סעודה.

לו דעת האדם, והיינו דעת של משה רבינו, אלא שיהיו כוחותיו מוגבלים ומצומצמים, ולא יראה יותר ממה שבעל היים רואה בעולו, ואף על חיים כאלו נאמר "יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולו יותר מכל חיי העוה"ב".

*

אכן נראה לבאר את טעם עונשו הגדול של איוב באופן אחר, והוא עפי" מה שבארנו פעמים רבות, שמהות ה"יסורים" ותכליתם, אינם רק עונש על החטא, אלא ללמוד ולהורות לאדם שחטא, וזהו הענין של "מידה כנגד מידה", שע"י כך יוכל האדם לעמוד מזה חטאו. והאירנו בזה במאמר י"ז.

והנה, טעמו של איוב ששתוק, יש לומר, כי ידע שלא יועיל מאומה אם ימות, והראה מותרו שברח ולא מותו, והרי שלא היה בידי לעכב ולכן ברח, וכן גם איוב, שמשראת שאין הוא יכול למנוע מאומה - שתק, וע"ז באו עליו יסורי איוב להורות לו על טעותו, וכמו שבאר הרב מבריסק זצ"ל, שהמתייסר ביסורים צועק מתמת יסוריו, והגם שידע הוא כי אין בצעקתו לחושיע לו במאומה, עם זאת טבע האדם הוא כי מי שכזאב לו צועק, והשתוק - על כרחו שאין כזאב לו, ועל כן באו היסורים להורות לאיוב כי הצרות של כלל ישראל לא היו אצלו כיסורי שלי, שאם היה מרגיש בצרות כשם שמרגיש הוא ביסוריו, היה צועק ומותו, אף שידע שמתאווה לא תועיל כלום.

ונסוץ, שלכן ניתנו לו יסורים נוראים כאלו "יסורי איוב", להורות עד כמה צריך היה להרגיש את צרת כלל ישראל, שהיה עליו לעוק וצוקה גדולה כל כך, כמו זו הוצאת מ"יסורי איוב".

והנה מצונו בחז"ל, כי טעם היסורים שניתנו לאיוב היו בשביל לנסותו, וכדאיתא בב"ב (טו ב) שהשטן ביקש לעוק לנסותו - להראות שאינו כאברהם אבינו, וע"ש. ואין זה סתירה למה שאמרו חז"ל שהיסורים באו לו כעונש על ששתק, כי "משפטי ד' אמת צדקו יחדיו" (תהלים ט"ז), וביסוריו היה גם מן העונש על ששתק, וגם מן הנסיון, ואם לא היה מגיע לו עונש מר שכזה על ששתק, כי אז לא היו באים עליו היסורים בכדי לנסותו בלבד.

וכן הוא ממש במי המבול, כי בודאי טעמו של נח שלא התפלל על זורו היה משום שידע שתפילתו לא תתקבל, כי אין התפלה מעלת אם יש פחות מעשרה צדיקים, ואף על פי כן נקראים מי המבול על שמו "מי נח", כי הגם שתפילתו לא היתה מעילה בכ"ז היה לו להתפלל, כי אם היה כזאב לו על אביו העולם וזרובנו, כי אז היה מתפלל וצועק לך לבל יחרב העולם, הגם שידע שאין תפילתו מעלת. ומשלא התפלל, הרי שלא היה "כזאב" לו כדאוי אביו העולם, ולכן נקראים מי המבול - "מי נח".

שולח: נחמיה לביא

נושא: ברכה ומילות פרידה מנחמיה לביא

אחי ורעי,

לוחמי ומפקדי הפלוגה

לאחר 12 שנות שירות מילואים בפלוגה, מאז מבצע חומת מגן ועד האימון הלא רגיל באליקים לפני כשנה, ולאחר התלבטות קשה, אני מסיים את שירותי בפלוגה.

מזה מספר שנים, מאז נולד ילדנו השישי, הנני במעמד מתנדב (ברוך השם, כחודש לאחר המילואים הקודם נולד בננו השביעי) – כאשר המתנדבת האמיתית היא אשתי שבעורף, שהעמיסה על כתפיה לבדה את כל שגרת חיי הבית בימי היעדרותי ("הבעל יוצא לאימונים, האישה יוצאת לקרב". הגדרה מדוייקת של אליאור אלכביר).

מתוך רצון להמשיך ולהתנדב במערך המילואים גם בשנים הבאות, גם לאחר גיל 40 הממשמש ובא, ובהתחשב ברף ההולך ועולה של רמת הכושר והחוזק הפיזי הנדרשים בחטיבה, ביקשתי לעבור לגדוד חי"ר של חטמ"ר בנימין – קרוב יותר לבית בירושלים, ורף קלאסי יותר של כושר נדרש.

כמה מילים מהלבי: צה"ל בכלל, ומערך המילואים בפרט, הוא בעיני שיאה של אהבת ישראל בדור שלנו, ושיאה של אהבת המדינה. עלית על מדים – השארת בצד את כל הפרטיות והאנוכיות, השתחררת מכל חילוקי הדעות הקלים והקשים בין חלקי עמנו האהוב ומכל המהומה הפוליטית (בלי לזלזל), והתעלית אישית לגובה אחר – לגובה הכללי של העם, של לאומיות ישראל.

במיוחד ביחידות הלוחמות, בהן כל אחד מסור כל-כולו לחבריו ולעמו, עד כדי נכונות למסירות הנפש עבורם, ובאופן מיוחד יותר ביחידות המילואים – שביסודן הן התנדבותיות לאין ערוך לעומת המערך הסדיר.

"חזק ונתחזק בעד עמנו ובעד ערי אלוקינו" (הרמטכ"ל לשעבר יואב בן-צרויה, שר צבא דוד המלך).

תכל"ס, ליבי אתכם, ובאמת אשמח לשמור על קשר – בדגש על ביקורים מזדמנים בכל עת בביתי בירושלים העתיקה, 5 דקות מהכותל המערבי (...המלצות אפשר לשמוע מאשר אסרף מח' 2).

שלכם באהבה רבה,

ובהצלחה באימון הקרוב,

נחמיה לביא

נ.ב. בכל שנותי בפלוגה עשיתי טעות קשה – לא צילמתי כלום! אודה מאוד למי שיוכל להקדיש כמה דקות לאיתור תמונות רלוונטיות בהן גם אני מופיע, זה ישמח מאוד גם אותי וגם את משפחתי.

11

Yeshiva Ateret Yerushalayim

Ha-Rav Nechemia Lavi, May the Memory of the Holy be Blessed

On Motzaei Shabbat Chol Ha-Moed Sukkot, the children of Ha-Rav Nechemia Lavi heard the screams of Jews and ran to their window on Ha-Gai Street in the Old City of Yerushalayim. They saw an Arab attacking Jews. They yelled to their father, Rav Nechemia, and he immediately ran down, armed with a pistol, in order to save them. His wife also ran down. Rav Nechemia was stabbed by the terrorist, who then grabbed his weapon and began shooting. He shot toward the police who arrived on the scene, but was shot and killed by them.

Rav Nechemia was murdered, sanctifying Hashem's Name, a soldier without a uniform.

Rav Aviner's Eulogy at the Funeral of Ha-Rav Nechemia Lavi ztz"l

With the permission of the Chief Rabbi and other Rabbis, with the permission of the President of the State of Israel and other dignitaries of the Nation, with the permission of the beloved family and with the permission of the holy gathering.

Our Sages gave a parable of a father and son who were walking on an exhausting journey. The son, who had no more energy, asked his father: When will we arrive to the country? His father said to him: This will be the sign for you: when you see a cemetery, the country is close by.

In this world, we do not receive anything for free. There is no clod of earth in Eretz Yisrael that is not saturated with blood.

Ha-Rav Nechemia is the fourth one from our Yeshiva who has fallen for the settlement of the heart of Yerushalayim.

Baruch Hashem, our country is here. This State is the revival of the Nation in its Land according to its Torah.

Rav Nechemia was in love with Torah. Day and night, he learned, taught, delved into and fulfilled the Torah. It is possible to put a Sefer Torah next to him and say, as is written in the Gemara Baba Kama (17a): This one fulfilled what is written in this one. In his actions, and in his exceptional character traits.

He was in love with Eretz Yisrael. He was overjoyed to live in the heart of Yerushalayim, in a difficult area.

He was in love with Am Yisrael.

Our Rabbis teach (Yevamot 50a) that each person has a set amount of time to live. The Master of the Universe decides how long this will be, and the person will live not one more day, not one more hour, not one more minute. One who is a transgressor may be killed by a lack of caution. One who is

12

mediocre dies from an illness. And one whom Hashem desires to honor dies sanctifying Hashem's Name, while protecting the Nation and the Land.

Rav Nechemia was in love with the army. He fell as a soldier without a uniform. We are all soldiers with uniforms. He was certainly a soldier without a uniform.

You were exceedingly pleasing to me, my dear friend, Ha-Rav Nechemia.

We promise you, we will continue to learn Torah in the heart of Yerushalayim. Nothing will frighten us. Nothing. We are stronger than them, we are inestimably stronger. We will continue to build our Land and be built within it, with the wonders of Hashem on His Nation and His Land.

And the Master of the Universe who brought this upon, He will also give strength to Ha-Rabbanit Neta, who is with him in this holy endeavor, and to the children, who are also part of this holy labor. Hashem give them strength to be comforted, to strengthen themselves and to continue onward until the complete Redemption.

האסיפה של הרב קוק, מאת: ר' איתם הנקין

ר' איתם הנקין הוא בנם של הרב יהודה הרצל והרבנית חנה והוא בוגר כולל ישיבת 'נר' קרית ארבע. זו רשימתו השנייה של ר' איתם כאן.

הגליון האחרון של עלון בית הכנסת 'מעט מן האור' (גל' תקי"ב, פרשת שופטים תשס"ט), כמו גם עלונים נוספים, הוקדש לפתיחת חגיגות 75 שנה לפטירת הראי"ה קוק זצ"ל. בעמ' 18 נתפרסמה על ידי הרב יוחנן פריד "תעודה לא רשמית הנמצאת בגניזת בית הרב", ובה טיוטה בכת"ק של הזמנה לאסיפת התייעצות בביתו של הראי"ה קוק "בדברים (הנוגעים למצב הרוחני) [חשובים מאד] של היישוב", ולצידה רשימה של שמות נכבדים ממנהיגי היישוב שכנראה היו מוזמנים לאסיפה (אוישיסקין, בן גוריון, ברל כצנלסון, יצחק בן צבי, שפרינצק ועוד, וכן ראשי 'המזרחי' הרב בר אילן והרב מיימון). תאריך האסיפה, כפי הנקוב בטיטה, הוא "יום ה' כ"ד באייר דנא", כשלדברי הרב פריד השנה בלתי ידועה שכן "אין בתוכו [=של המסמך] כל ציון של שנת הכתיבה וכל סימן מזהה אחר". הרב פריד ניתח באופן פרטני ומדוקדק את הטיטה הזו על כל אותיותיה, והאריך בשבח חשיבותה ההיסטורית; ובאשר לנושא האסיפה הנכבדת, כתב ש"מסתבר שהענין הסוער קשור לאירוע מיוחד ומשפיע על חיי הימים והמצריך דיון "מיוחד ודחוף".

לצורך פענוח הנסיבות גייס החוקר ד"ר יוסי אבנרי, שכבר התמחה בכמה וכמה מחקרים בתולדות הראי"ה. הלה, כפי שמביא הרב פריד, "משער כי לפנינו אירוע הקשור בדרך זו או אחרת לרצח ארלזורוב, שאירע בסיוון תרצ"ב (1932), והאשמת אנשי מפא"י את התנועה הרוויזיוניסטית במעורבות ברצח". וכך מוסיפים השניים לתאר את פרשת ארלזורוב ומעורבות הראי"ה בה. בשולי הסקירה מצויין בקיצור שבראש הטיטה מופיעים שמות נוספים "שכנראה אין להם קשר לנושא המרכזי של הפתקה והם קשורים כנראה לפרשת פרעות תרפ"ט בחברון או במקום (אחר) (לאור זהות השמות הללו).

אם כן, זוהי המסקנה בה מסתיימים דבריהם: שנת האסיפה אינה ידועה, אך היא קשורה כנראה לרצח ארלזורוב (וממילא יהיה הכרח לקבוע שמדובר בשנת תרצ"ד. הרצח, אגב, אירע בסיוון תרצ"ג [1933] ולא תרצ"ב). אולם לאמיתו של דבר, באמצעות שימוש בכלי היסטוריוני אלמנטרי, ניתן לקבוע בוודאות את השנה המדויקת בה מדובר, וממילא גם את הנסיבות האמיתיות של ההזמנה. אכן, לא נתפרש בטיטה באיזו שנה מדובר, אולם נרשם: יום ה', כ"ד אייר. בדיקה פשוטה בתכלית (בכל לוח שנה בסגנון 'לוח 120', שכמותו יש כיום גם באינטרנט) מגלה שבכל התקופה שבין הפרעות בתרפ"ט ועד פטירת הראי"ה בתרצ"ה, היתה שנה אחת ויחידה שהתאריך כ"ד אייר (חל בה ביום החמישי בשבוע, והיא שנת תר"ץ! (ולפניה: תרפ"ז

ובכן, שלום לך רצח ארלזורוב, אשר לו ולהזמנה הנזכרת אין דבר מן המשותף. מתברר שדווקא אותם שמות צדדיים בשולי הנייר, יש ויש להם "קשר לנושא המרכזי של הפתקה", וההקשר האמיתי של ההזמנה הוא אכן מאורעות תרפ"ט. דומני שניתן גם לשחזר בקירוב את הנסיבות הישירות לתכנון האסיפה

אחת מהמלצותיה של ועדת שאו, הועדה הבריטית שחקרה את מאורעות תרפ"ט, הייתה להקים ועדת חקירה מיוחדת (נוספת) ובינלאומית שתוקדש לבירור סוגיית הכותל המערבי. המלצה זו נתפרסמה בציבור באדר תר"ץ (מרץ 1930), יחד עם שאר מסקנות ועדת שאו. כתב המיניו של "ועדת הכותל" ניתן באותה שנה ב26 למאי (כ"ח אייר!) – כשהעניין הציבורי סביב הקמת הועדה התקיים כמובן עוד לפני פרסום המיניו בפועל – ומועד האסיפה אותה תכנן הראי"ה היה ארבעה ימים בלבד קודם לכן! לאור עובדה זו, ולאור החלק המרכזי שמילא הראי"ה בפרשה זו של "ועדת הכותל" (ראה בין השאר במאמרו של יוסף שרביט, "הרב קוק ומאורעות תרפ"ט", בתוך 'זכרון ראייה', ירושלים תשמ"ז, עמ' ק"ס-קע"ו), יש איפוא יסוד סביר להניח שהצורך להתכונן לקראת הועדה ודיוניה (בדברים "הנוגעים למצב הרוחני של היישוב", כזכור) הוא שעמד מאחורי רצונו של הראי"ה לכנס את מנהיגי (היישוב לאסיפה) שאיננו יודעים האם התקיימה בפועל – סמי מאן חשיבותה ההיסטורית של הטיטה כולה

שובו לבצרון!

אותו הזיק הקדוש מיסוד הגאולה, מקדושת שמו של משיח, שנברא קודם שנברא העולם, שדיה טמון וגנוז באלפי עזקאין מאז נהרסה ממלכתנו, חרב בית מקדשינו וגלינו מארצנו, החל להתלהב מתחת גלי אפרות הגלות המרה אשר רכצו עליו מאות בשנים. לאט לאט החל הניצוץ הקדוש הזה להתנער על-ידי מכוני הישוב הישן, ובתקופה האחרונה החל להתגבר בתכונתו המעשית, על-ידי התנועה של חבת ציון שקדמה להציוניות. ורוח ד' אשר על עמו ודברו הנאמן לעולם, לזכור חסדי אבות ולהביא גואל לבני בניהם, הופיע על המפעל הקדוש הזה בכל חלקיו החמריים והרוחניים עד כדי ההתעוררות הנפשית הגדולה, ההולכת ומתפשטת בכנסת ישראל לחלקיה, בעזרתה של התנועה הציונית לורמיה. ומאת ד' היתה זאת, כי מלחמת העולם הביאה את התמורות הגדולות בסדר הממלכות והמדינות, עד שיצא הכבוש הבריטי אל הפועל ונמסר המנדט של ארץ הקודש תחת ממלכתנו, והצהרת בלפור קבעה את חותמה הפוליטי על המהלך של שיבת בנים לגבולם.

והנה אותות הזמן הגדולים הללו, אשר כל לב יהודי הנאמן לעמו ולתורתו, לנחלת קדשו ולאוצר נבואתו, הוא עד ראיה על מפלאות תמים דעים, גואל ישראל וקדושו, אשר כרועה עדרו נצרו להקים אותו לו לעם על נחלת אבותיו בימי קדם, האותות הגדולים הללו, שהם צריכים להיות נוהרים בכל עוז בהירותם, הלכו ונטשטשו מתוך תגרת היד של השמוש המעשי המתעמרת בהם.

אותו היסוד הקדוש, שהוא הנושא העיקרי של כל החזון הגדול הזה, יש בו משום ניצוץ טמון של אורו של משיח, הגואל שנגלה ונכסה וחוזר ונגלה, בשביל כך הרינו רואים במשך המהלך של תחית האומה והרחבת הישוב בארץ ישראל הרבה חליפות, עליות וירידות ועליות. כל ירידה כמהלך המפעל הרי היא כחינת ההתכנסות של הגואל, וכל עליה הבאה אחריה הרי היא כחינת התגלותו.

(11) ←

וכל מי שהוא עוקב את סדרי הישוב, מראשית צעדיו עד עכשיו, יכול הוא להראות בחוש, איך שמכל ירידה אשר סבלנו נצמחה אח"כ עליה והתפתחות יותר גדולה, וצעד של דליגה לטובה יצא מכל משכר. כמהלך הישוב ישנן לזה דוגמאות רבות. ומה יש לדבר על דבר הירידה הגדולה והמשכר הגדול של תקופת המלחמה והארבה שנצטרף עמה, אשר כל לב חרד לשקיעת ישובנו ונפילתו המוחלטה. והנה ראינו עין בעין איך שמתוך המחשכים יצא לנו אור גדול, והישוב המצומצם רחבו גבוליו ובאה ארץ ישראל למדרגתה הישוכית שהיא עומדת בה היום.

הרי ראינו במדה זעירה את הגואל שנכסה וחוזר ונגלה לנו.

(2) ←

ומזה עלינו ללמוד ולקחת לקח טוב. שלא להיות נופלים כרוחנו גם מחרדתה של הנפילה הנוראה, אשר נפל ישובנו כעת על ידי הרשעים הרוצחים הטמאים אשר הרגו בזדון חסידי עליון, גדולי התורה והיראה (בירושלים, בחברון, כמוצא, ובצפת, וביתר המקומות הקדושים אשר בארצנו הקדושה), ואשר החריכו נאות יעקב אשר נבנו במסירות נפש ועמל דורות ואשר זעזעו את כל יסוד קיום ישובנו בארץ-ישראל. הכיסוי הזה אשר נכסה הגואל, ההולך לפנינו ברוח ד' מצעדי ישוב הארץ ושיבת בנים לגבולם, אמנם נורא ואיום הוא, יש בו צדדים שהוא עולה כמחשכיו על כל הירידות אשר סבלנו מאז החחיל ישובנו להבנות.

אבל ברור הדבר, שלפי הערך של הכסוי הזה גדול יהיה האור אשר יגלה, בצאת החלק של תכונת הגאולה, המונח תחת ערימת החושך הגדול הזה, לחירות מתוך מאסרו. הפעם הננו מקוים, שהכח המקשר את כל ישראל בכל קצות הגולה לבנין ארץ-ישראל יתרבה ויתגבר ביתר עוז. חיבת הקודש, המקשרת את הנפשות לארץ חמדה, תתכפל על-ידי זכרון הדם הקדוש והטהור והנקי אשר שופך על-ידי הרוצחים הרשעים. וחשבוננו של עולם, שהוא היסוד העיקרי לכל התנועה הישובית שלנו, בקישורה עם ארצות הגאולה המתפלשים מתוכה, ישוב להיות הולך ונגלה בקרב חגוי התנועה הלאומית עצמה ובקרב מחזיקיה.

בטוחים אנו, שממכתנו הגדולה הזאת תצמח רפואה לאותה המחלה הנוראה של שכחת שם ד', הסחת הדעת, שכאה בחלק מהשדרות העסוקים בבנין ובהרחבת הישוב, מן היסוד הראשי, מהמטרה העליונה של קבוץ ישראל לארץ חמדתו, שהוא בא להיות עוד הפעם כימי עולם נושא את אבוקת הקודש בכל טהרתה לעיני כל עמי התבל, להוציא אל הפועל את כל הגנוז מיסוד הקודש כנשמת האומה פנימה בכל חמדתו וכליל תפארתו, אשר לא יגלה ולא יראה כי אם בהתאמצו בשם ד' אלהי ישראל, המתגלה בחיי הקודש אשר באור חורתו המאירה את כל מחשכי עולם, אשר על ידה יגלה כבודה של הגאולה גם בראשית מצעדיה, והדרה יראה על בנינו בוני החרכות הישנות והחדשות.

חשבוננו של עולם זה, אשר יביא את רפואת התשובה לישראל, הננו מקוים שיצא לאור על-ידי הירידה הנוראה אשר ירדנו בכחינה הישובית בא"י על-ידי ההחנפלות של האויב האכזרי אשר קם עלינו בקצף רשעו.

וסוף-כל-סוף תתעורר דעת הקהל, הדעה הישובית בארץ-ישראל, והדעה הפועלת והמנצחת על בנין הארץ בחוצה לארץ, לבקש את נשמתה של תחיית האומה, את סודה של הגאולה, הצפונה במעמקי ההויה, הפועלת על רוח האומה ההולך ומתנשא לקראת חידוש עתידו הנהדר, וכי יבוא כנהר צר רוח ד' נוססה בו, ובא לציון גואל ולשבי פשע ביעקב, נאם ד'. וברוח אמיץ מלא גבורה וקנאת עם נוסף לחזק את שני הישובים שלנו, ששניהם יחד עושים את ארץ ישראל לארץ נושכת לישראל, באמת ובצדקה: השורש הישובי וענפיו. השורש זהו הישוב הישן בכל אוצרות הקודש אשר לו, התורה והיראה, האמונה והקדושה, שתוכם גנוז לשד החיים וגרעיני הזרעים, אשר הם נותנים כח כמוס לכל הנעשה והמתפתח בישוב החדש לכל מפעליו, שהם באמת ענפי השורש הכמוס הזה, אשר רק דורות הבאים יוכלו מתוך נסיון היסטורי ארוך, לחוש את

הקשר האמיץ, המאחד את השורש הזה עם ענפיו. והענפים הם הם כל הנסיגות החדשים לכוונן מושבות. להרחיב ישובים עירוניים וחקלאיים בכל מערכותיהם. והשורש הזה וענפיו יתאחדו. הכמיהה הקדושה לחיים יהודתיים שלמים בכל מילואיהם, האצורה בשורש, תזרום סוף-כל-סוף על כל הענפים כולם אשר צמחו בישובנו, בהגלות חשבוננו של עולם, בבהירות אורו על-ידי הנסיון הגדול אשר נוסינו בו כעת. ועוז החיים וחפץ הבנין והדגשת האחדות הלאומית וחטיביותה המאוגדת ונטית הקוממיות הזרועה על פני הישוב החדש תתן מהודה על השורש, על הישוב הישן בניו ובניו, אהלי תורתו ובתי עבודת קדשו. והיה ישראל לגוי אחד בארץ, אשר כל רואיהם יכירום כי המה זרע ברך ה'.

וכימי קדם. כקול רעם בגלגל, ירעים קול גדול באזני כל האומה כולה, כל קהל עדת ישראל לכל פזוריהם ומפלגותיהם, וחדור יחדור ללב כל העם מקצה וישמע בכל התפוצות. קול אומר קרא:

חזקו ונתחזקה בעד עמנו ובעד ערי אלהינו.

printed from Otzar Hahochma www.otzar.org